

Connect

VAN DE RECTOR

De verbinding van theologie en muziek

De verbinding van theologie en muziek. Daarover gaat het in dit nummer. Een nieuwe ontwikkeling aan het Wilhelminapark? Ja en nee. Ja, want een dergelijke verbinding van theologie en muziek hadden we nog niet. Het klinkt veelbelovend. Nee, want theologie is muzikaal van karakter en deze theologie op de wijze van muziek is eigen aan de gereformeerde theologiebeoefening.

Theologie als muziek. Meer zingen dan zeggen. Men kan immers de werking van muziek ontleden in de analyse van trillingen, een studie maken van de partituur, een beschrijving geven van te gebruiken instrumenten, een wetenschappelijk onderzoek doen naar de interactie tussen hersenen en gehoor, men kan meten en van alles weten. Toch is niets van dit alles in staat om ten volle te doen begrijpen wat er gebeurt met iemand die geraakt wordt door de muziek die ten gehore gebracht wordt. Muziek moet klinken om te ontdekken wat het is.

We bestuderen aan de TUA uitgebreid de partituur, het 'notenschrift', getekend in Hebreeuws en Grieks. We analyseren de

toonsoorten, de klacht en de jubel. We ontdekken welke instrumenten we nodig hebben om iets werkelijk te laten klinken overeenkomstig de bedoeling en doen

allerlei wetenschappelijke onderzoeken. Muziek roept om uitvoering, alleen zo ontdekken we iets wat onze analyses te boven gaat. Een mens kan zo intens luisteren dat het geen luisteren meer is, maar je wordt opgenomen in de muziek en die blijft naklinken.

Daarom spreken we over het be-oefenen van de gereformeerde theologie. Oefenen vergt de nodige uren studie. Het vraagt concentratie van hoofd en hart. De verbouwing die in ons gebouw gaande is, wil uiteindelijk ook daaraan bijdragen. Plekken creëren om je even terug te trekken, als docent of student. Ter voorbereiding op de uitvoering. Dan is er werkelijk wat te horen in kerk en samenleving. Met het oog daarop wil de TUA graag een gehoorzaal zijn. Zo worden de snaren van de ziel gespannen. We blijven verlegen om de Geest.

Prof. dr. M.J. Kater, rector

Per 22 december 2022 is prof. Kater prof. Selderhuis opgevolgd als rector. Meer hierover leest u op pagina 8.

'Mijn God en Koning, ik zal U roemen en Uw Naam loven, voor eeuwig en altijd.'

(Psalm 145:1-7)

Psalm 145 staat volledig in het teken van het loven en prijzen van de Heere. David gebruikt hier zijn hele woordenschat om het prijzen mee aan te duiden: 'roemen', 'loven', 'prijzen', 'verkondigen', 'spreken', 'in herinnering roepen', '(de mond) doen overvloeien' en 'vrolijk zingen'. De Heere is groot en zeer te prijzen (Psalm 96:4), en ons loven en prijzen kan nooit te veel zijn.

Het valt op dat David veel spreekt vanuit zichzelf, 'ik zal U roemen'. Prijzen is iets persoonlijks, de Heere wil door ieder van ons geloofd worden, dat kunnen we niet uitbesteden. Hier ligt

voor iedereen ook een oproep: prijzen wij de Heere, ook persoonlijk? Verderop in deze psalm noemt David allerlei redenen om de Heere te loven. Het is goed om hier eens over na te denken. Als we dat allemaal lezen en ook geloven mogen, hoe kunnen we dan niet in blij gezang uitbarsten uit dankbaarheid? Tegelijkertijd leven we ook in een gebroken wereld en lijkt er soms, wanneer we om ons heen kijken, maar weinig reden te zijn om te loven. Wat kan het dan goed zijn om te zien op wie de Heere is en wat Hij voor ons gedaan heeft. Dan kan het leven nu zwaar zijn, maar dan mogen we toch roemen in het feit dat God

Zijn Zoon gegeven heeft om ons te redden.

Naast dat iedereen de Heere moet prijzen, zal dit ook altijd gebeuren. Ook hiervoor gebruikt David verschillende uitdrukkingen: 'voor eeuwig en altijd', 'iedere dag' en 'van generatie op generatie'. De Heere loven is niet iets voor alleen op de zon- en feestdagen, maar Hem komt elke dag de lof en eer toe. Hoe vaak vergeten we dat niet in de drukte van alledag? Het prijzen van de Heere is ook iets wat door de generaties heen werkt. Wanneer onze kinderen zien en horen dat wij de Heere eren, leren zij dit ook, net

zoals wij dat hebben geleerd van degenen die ons zijn voorgedaan. Hierin zit ook opgesloten dat prijzen in een gemeenschap gebeurt, al is het iets heel persoonlijks. Alle gelovigen van alle tijden en plaatsen zorgen samen dat het loflied tot eer van Gods Naam nooit verstomt. Uiteindelijk zal het voor hen die God als Heer en Jezus als Zaligmaker hebben aangenomen uitlopen op de eeuwige lofprijzing. Wat een vreugde zal dat wezen!

Paspoort

Naam:	Carin van Veen-Ymker
Geboortedatum:	21 juni 2000
Burgerlijke staat:	getrouwd met Rogier van Veen
Woonplaats:	Almelo
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Almelo
Studiefase:	bachelor

Colofon

TUA Connect is het relatieblad van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Steun ons!

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 24.350

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Anne Lok-Vader
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

8 mei 2023

20.00-21.00 uur

Online informatiebijeenkomst over de Master Herbronning Gereformeerde Theologie. Zie ook pagina 13.

17 mei 2023

Meeloopdag master Herbronning Gereformeerde Theologie. Zie ook pagina 13.

14-19 juni 2023

Admissie-examens voor hen die predikant willen worden in de CGK.

22-28 juni 2023

Graduate Week, bestemd voor alle TUA-promovendi.

4 september 2023

15.00 uur

Opening academisch jaar 2023/2024.

9 september 2023

10.00-13.00 uur

Ambassadeursdag. TUA-ambassadeurs ontvangen tijdig een uitnodiging en programma.

Activiteiten vinden plaats Deo volente. Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Drs. B. Reinders: 'De colleges waren gedegen, praktisch en persoonlijk'

Aanvankelijk werkte hij bij de politie, maar na een periode van geestelijke verdieping kreeg ds. B. Reinders (65) het verlangen om predikant te worden en zo Christus te mogen dienen in Zijn gemeente. Na een voorbereidende studie meldde hij zich in 1991 aan bij het curatorium en werd toegelaten tot de predikantsopleiding aan de TUA.

Dat hij daar leerde in drie punten te preken is nog steeds merkbaar als hij terugblijkt op zijn TUA-jaren: 'Wat mij vooral is bijgebleven van de colleges is de gedegen, praktische en persoonlijke setting. Gedegen, want de docenten bereidden zich over het algemeen grondig voor met veel ervaring en kennis van zaken. Praktisch, want veel collegestof was goed te linken aan de praktijk van het predikantenwerk. Persoonlijk, omdat docenten dichtbij de studenten stonden. Veelal konden ze uit eigen ervaring putten en dat deelden ze zo ook.'

Ds. Reinders studeerde in de tijd van de 'oude generatie' met docenten die ons inmiddels ontvallen zijn, onder anderen de professoren Velema, Van Genderen, Van 't Spijker en De Vuyst. Zij droegen een zekere eerbiedwaardigheid

mee, herinnert hij zich, en die zorgde voor 'nabijheid op afstand'. 'Eens waagde een jonge student het om een van hen (ik noem geen naam) tegen te spreken. Hij werd openlijk op z'n plek gezet.' Die eerbiedwaardigheid stond volgens ds. Reinders hun toegankelijkheid niet in de weg en het werd gewaardeerd dat ze bijna allemaal mensen uit de praktijk waren.

Prikkeldraad

Wat hij zich nog van de hoogleraren herinnert? Bijvoorbeeld dat prof. Velema meer dan eens zei: 'Jongens ("er waren ook dames bij"), wil je er altijd goed aan denken dat het Evangelie een positieve boodschap bevat?' En prof. De Vuyst die de studenten stevast meenam naar het Bijbelboek Openbaring. 'Eens, toen het ging over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, zei hij: "Toen ik vanmor-

Ds. Reinders als student.

gen tussen de weilanden door reed, dacht ik: daar zal ook geen prikkeldraad meer zijn".'

Ds. Reinders geeft aan dankbare herinneringen te hebben aan zijn TUA-tijd. Hij maakt nog steeds gebruik van de dingen die hij destijds heeft geleerd. 'Hermeneutiek en kennis van de geschiedenis waarin God zich heeft geopenbaard (Historia Revelationis) helpen mij bijvoorbeeld enorm om de Bijbel te lezen en te verklaren in zijn context. In het bijzonder merk ik dat op het gebied van het Oude Testament, het vak waarin ik ben afgestudeerd bij prof. Peels.'

Veranderingen

Tijdens het eerste studiejaar van ds. Reinders werd de doctoraalstudie verplicht ingevoerd, ook voor reeds studerende studenten. Dat betekende anderhalf jaar langer studeren. 'Daarover was ik toen (als oudere student) *not amused*. Toch ben ik achteraf dankbaar voor de verdieping die dat heeft opgeleverd.' Er is sindsdien qua structuur en studieprogramma veel veranderd, maar de persoonlijke en praktische insteek is hetzelfde gebleven, aldus ds. Reinders. Wel is er tegenwoordig meer oog voor toerusting in de praktijk van onder meer het predikantschap. 'In mijn tijd werd daar voorzichtig een begin mee gemaakt door middel van praktijkstages, het aanleren van vergadertechnieken, enzovoorts, maar dat was nog onvoldoende.'

Ds. Reinders vindt het jammer dat de plannen voor een Gereformeerde Theologische Universiteit (in de een of andere vorm) niet doorgingen. 'Hoe nodig heb je elkaar! Gelukkig zie ik dat de TUA zich niet isoleert, maar zich nationaal en internationaal verder ontwikkelt om de gereformeerde theologie levend te houden. Ik hoop en bid dat dat zo blijft. Tot zegen van Christus' Kerk.'

Paspoort

Naam:	B. (Bartelmeüs) Reinders
Geboren:	21 juli 1957 (Rotterdam)
Burgerlijke staat:	getrouwd met Magda Kater
Kinderen:	4 kinderen, 6 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1991-1997
Standplaatsen:	Mijdrecht (1998-2003), Zwaagwesteinde (2003-2012) en Harderwijk (2012-2017). In 2017 met vervroegd emeritaat. Nu wonend in Zwartsluis, lid van CGK Hasselt.

Theologie en muziek: een harmonieuze combinatie

De vakgroep Praktische Theologie van de TUA heeft sinds enige tijd een nieuwe loot aan de stam: het onderdeel 'Theologie en Muziek'. In het kader daarvan gebeurt er van alles op de universiteit. Denk aan de aanstelling van prof. dr. A.A. Clement als persoonlijk hoogleraar Theologie en Muziek en van dr. G.J. Baan als geassocieerd onderzoeker op datzelfde vakgebied. Ook de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie wordt uitgebreid, met een keuzemodule 'Theologie en muziek'. In deze rubriek een impressie van wat de combinatie theologie en muziek zoal doet op de TUA.

'Zo predikte God het Evangelie ook via de muziek'. Over de leerstoel Theologie en Muziek

Het was buitengewoon eervol in 2021 een uitnodiging te ontvangen van de rector om aan de TUA een persoonlijke leerstoel te komen bezetten op het gebied van theologie en muziek. Ik zie er enorm naar uit een bijdrage te leveren aan het onderwijs via onder meer de nieuwe keuzemodule 'Theologie en muziek' in de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie (zie kader 'Nieuwe keuzemodule "Theologie en muziek" voor master Herbronning Gereformeerde Theologie', red.). Met de begeleiding van promovendi aan de TUA ben ik inmiddels volop bezig en het is ronduit een feest om bij veel nieuw, prachtig, origineel onderzoek betrokken te mogen zijn van onderzoekers die precies dezelfde interesses hebben als ik.

Wat ik heb met de combinatie theologie en muziek? In de zomer van 1989 leverde ik aan de Universiteit Utrecht mijn interdisciplinaire proefschrift in over J.S. Bach, met de hoofdtitel 'O Jesu, du edle Gabe'. Dit is de titel van een koraaltekst, geschreven door een theoloog uit de invloedssfeer van Paul Gerhardt. Ik had ontdekt dat dit koraal ten grondslag lag aan een orgelcompositie van Bach (BWV 768), die tot dan toe ten onrechte bekendstond onder een andere titel. Tijdens mijn promotieonderzoek hield ik me onder meer bezig met Luther. Eén uitspraak van hem, daterend uit 1531, trof mij in het bijzonder: 'Sic praedicavit Deus evangelium etiam per musicam [...]' ('Zo predikte God het Evangelie ook via de muziek'). Die combinatie van theologie en muziek heeft mij nooit meer losgelaten.

Als hoogleraar heb ik vele promoties begeleid op het gebied van theologie en muziek en in mijn onderzoek gaf ik onder meer leiding aan een project gewijd aan een driedelig Bijbelcommentaar van Abraham Calov, afkomstig uit het bezit van Bach. De banden bleken honderden aantekeningen van Bach te bevatten. Van dit werk is niet alleen een prachtige facsimile-editie (replica van een handschrift of oude druk, red.) gemaakt, maar ook een door twaalf vakmensen geschreven begeleidende commentaarband (verschenen in februari van dit jaar, beide bij Van Wijnen – onder theologen welbekend). Op grond hiervan is verder onderzoek mogelijk.

En wat mijn eigen onderzoek betreft: ik hoop zeer binnenkort van start te gaan met een nieuw groot project: 'The Bible in the Arts'. Geschreven in samenwerking met een groot aantal collegae hoop ik dat dit zal resulteren in een prachtig vormgegeven boek dat over een aantal jaren wereldwijd als studieboek aan universiteiten zal worden gebruikt.

En zo verspreidt het Evangelie zich dan niet alleen via de muziek, maar ook via andere kunsten.

Prof. dr. A.A. Clement, persoonlijk hoogleraar Theologie en Muziek

Mijn onderzoek op het vlak van theologie en muziek

Na mijn promotieonderzoek aan de TUA op het gebied van theologie en muziek (over de eerste drie Paascantates van Johann Sebastian Bach) ben ik gevraagd om als toegevoegd onderzoeker te functioneren.

Ik was onmiddellijk enthousiast. Toestemming van de kerkenraad van de gemeente die ik momenteel dien, de Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-Zuidwijk, was slechts een formaliteit. Dat onderstreept hun liefde voor klassieke muziek en de verbinding daarvan met de eredienst ten zeerste.

Het onderzoek waaraan ik werk, bestaat uit drie gedeelten. Allereerst de vraag wat de Bijbelse visie op (kerk)muziek is. Daarmee houd ik mij tot nog toe bezig. Overweldigend, alomvattend en richtinggevend – op alle terreinen van het leven – bleken mij de muzikale gegevens vanuit Gods Woord te zijn. Meer dan verwacht. Om een goede kijk te krijgen op het functioneren van muziek in de Bijbel moet je niet alleen weten wáár er over muziek wordt gesproken, maar ook tegen welke achtergrond, in welke grondwoorden en met welke strekking. Daarbij is het nodig – en daar ben ik momenteel mee bezig – dat er een categorisering komt van Bijbelse gegevens over muziek.

Een tweede poot van mijn onderzoek gaat over de vraag hoe in de kerkgeschiedenis over kerkmuziek werd gedacht. In dit

Dr. G.J. Baan (foto: Anton Dommerholt).

kader is het mijn gedachte om aandacht te geven aan de hervormers Luther en Calvijn, van wie vooral de eerste daarover veel wetenswaardige zaken heeft opgeschreven.

Als derde gaat dit onderzoek erover hoe liturgisch verantwoorde kerkmuziek functioneert met betrekking tot de prediking. Dit vanuit de getrokken Bijbelse en kerkhistorische lijnen.

Het onderzoek kan van belang zijn voor het herijken van het Bijbelse zicht op muziek en een herwaardering van het grote belang van kerkmuziek, met name ook als verbonden aan de Evangelieverkondiging. Dat alles stimuleert mij als theologisch-musicologisch onderzoeker telkens weer tot dit mooie werk.

Dr. G.J. Baan, geassocieerd onderzoeker Theologie en Muziek

Genoeg te doen bij liturgiek

‘Wat doe je eigenlijk bij het vak liturgiek?’ vroeg laatst iemand. ‘Hoe de eredienst is vormgegeven, dat staat toch al vast?’ Mooie vraag. Vanuit een bepaald perspectief, dat wel. Vanuit een positie waarin alles wat er tijdens de (gereformeerde) kerkdienst gebeurt min of meer vastligt, al jaren. Mooi om uit leggen dat je het sowieso met de studenten kunt hebben over de vraag waarom een bepaalde groepering het zó doet, en niet anders. Waarom er bijvoorbeeld in grote delen van de gereformeerde gezindte alleen psalmen gezongen worden, en gezangen als andersoortige liederen buiten de deur worden gehouden (behalve dan de ‘Eenige Gezangen’). Het verhaal van Calvijn en zijn inzet bij de psalmen is altijd weer boeiend om te vertellen. Net als het verhaal over zijn afkeer van het orgel, en hoe het

dan komt dat het orgel toch hét instrument bij uitstek werd om bij te zingen. Maar net zo goed kun je het tijdens de colleges hebben over de vraag wat er nu zo anders is aan een samenkomst van een evangelische gemeente als Mozaiek055. Wat gebeurt daar wat in een gereformeerde eredienst niet plaatsvindt? En wat mis je

daar wat in een orthodoxe liturgie heel belangrijk wordt gevonden? Dan gaat het natuurlijk over veel meer dan alleen het liedrepertoire en de manier van zingen. Wie heeft bijvoorbeeld de leiding? En waar zijn de Tien Geboden en de Schriftlezing? En maakt het eigenlijk uit of je samenkomt in een gymzaal of in een kathedrale setting als de Sint-Jan in Gouda?

En, weer een ander perspectief, hoe zit het nu met protestantse gemeenten waar sprake is van een cantorij, liturgische gewaden, kaarsen, Aswoensdag, veertigdagentijd en eeuwigheidszondag? Zijn dat allemaal roomse gebruiken? Of gewoon vroegchristelijke tradities? Kortom, genoeg te doen bij liturgiek!

Dr. J. van der Knijff, docent liturgiek

Muziek in de master

Binnen de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie (HGT) bestaat een module uit twee delen. Het eerste deel sluit je af met een kennistoets en het tweede met een toepassings-toets. Wat mij erg aanspreekt, is dat je daardoor eerst theologisch aan je trekken komt en met die kennis toegerust een creatieve weg zoekt naar je eigen vakgebied. Twee voorbeelden van een toepassings-toets op het gebied van theologie en muziek.

Naar aanleiding van colleges over geweld in de Bijbel heb ik een compositie van Arvo Pärt bekeken. In Credo (1968) zet hij de woorden 'oog om oog

en tand om tand' tegenover woorden van de Heere Jezus uit de Bergrede. Uit de analyse blijkt dat de componist bepaalde muzikale technieken inzet om de spanning tussen beide gedeelten tot het maximale op te voeren. Vervolgens probeerde ik dat theologisch te waarderen. Voor een andere module onderzocht ik de argumenten van Calvijn om muziekinstrumenten uit de eredienst te weren. Zijn invulling van de 'schaduwdienst' speelt daarin een grote rol. Daarnaast legde ik gegevens uit Kronieken en Openbaring waarin de Heere instrumentaal gepezen wordt. Calvijn schrijft hierop geen (!) commentaar. Mijns in-

ziens is zijn standpunt mede cultureel bepaald en niet voorschrijvend voor de eenentwintigste eeuw. Omdat er ook na Christus' lijden, opstanding en hemelvaart gesproken wordt over instrumenten die de hemelse liturgie helpen vormgeven, kun je niet zeggen dat ze behoren tot de schaduwdienst die heen wijst naar de Middelaar. Wel reiken de Bijbelse gegevens leerpunten aan die van belang zijn voor het voortdurende gesprek over de inzet van muziekinstrumenten in de eredienst.

De combinatie van theologie en, in mijn geval, muziekwetenschap maakt het dus enerzijds mogelijk om dieper tot een compositie door te dringen. Anderzijds kun je muzikale prak-

tijken theologisch doorlichten. Dat, en nog veel meer, is mogelijk binnen de master HGT.

Geraldine van Gelder, musicoloog en student deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie

TUA-cantorij zingt Gods lof uit de schat der kerk

De TUA-cantorij trad op bij het afscheidscollege van prof. dr. H.G.L. Peels.

Sinds 2019 heeft de TUA weer haar eigen cantorij, bestaand uit (oud-)studenten en medewerkers. De TUA vierde destijds haar 125-jarig bestaan, wat een mooie gelegenheid vormde om deze viering feestelijk te omlijsten: het eerste optreden van een nieuwe cantorij. Een jaar voor dit jubileum was dr. Jaco van der Knijff aangesteld als docent liturgiek en had dr. Hanna Rijken een lezing gegeven tijdens de themadagen van de TUA in Münster, over haar dissertatie 'My Soul Doth Magnify'. Dit samen creëerde momentum om de verdwenen cantorij weer nieuw leven in te blazen, onder leiding van Hanna Rijken.

Sindsdien heeft de TUA-cantorij bij verschillende bijeenkomsten binnen de universiteit haar bijdrage geleverd. Zo zong tijdens de allereerste 'Week van de Vroege Kerk' een mannenschola gregoriaanse hymnes in een met kaarsen verlichte aula en klonk Maria's lofzang meerdere malen bij de studiedag over Maria, naar aanleiding van het verschenen boek van prof. Huijgen. Ook bij bijzondere gebeurtenissen als de opening van het academisch jaar, de themadagen (met een Choral Evensong), of, zoals recentelijk bij het afscheid van prof. Peels, is de cantorij te horen.

Het doel van de cantorij is niet alleen om wat meer cachet te geven aan bijzondere bijeenkomsten binnen de universiteit, maar ook om de veelal oude kerkmuziek onder het stof vandaan te halen en deze schatten uit de eeuwen der kerk weer te doen klinken. Denk bijvoorbeeld aan de Franse psalmen van Jan Pieterszoon Sweelinck die in het zestiende-eeuwse Amsterdam klonken, of een bewerking van Luthers 'Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort' door de lutherse componist Hugo Distler, die stierf onder de druk van het nazisme. Het is voor de cantorij belangrijk dat dergelijke kerkmuziek, ook binnen de protestantse wereld, een herwaardering krijgt. Zij draagt daar dan ook graag aan bij.

Op 1 september 2022 heeft de Goudse kerkmusicus Gerben Buding Hanna Rijken als cantor opgevolgd. Zijn kennis en ervaring is voor de cantorij van grote waarde: naast het feit dat de zangers prettig samen zingen, wordt ook het niveau hooggehouden, om zo recht te doen aan het doel: de lofzang (uit de schat der kerk) gaande houden.

Niels Stouten, zanger TUA-cantorij

'Wat mij betreft trekken we vanaf nu alle registers open!'

'Goede theologie komt voort uit de lofprijzing aan God en mondt uiteindelijk ook weer uit in diezelfde lofprijzing', schreef ik bijna drie jaar geleden in dit blad. 'Wat zegt dat over onze theologie?', was de subtiële reactie van een studiegenoot. Al snel bleek dat hij vooral doelde op de muzikale kwaliteit van die lofprijzing. En inderdaad, daar valt niet zelden het een en ander op aan te merken. Onkunde en gebrek aan stijlbesef vieren vaak hoogtij, ook in de zondagse erediensten. Desalniettemin, nu ik als 'huisorganist' van de TUA in deze rubriek opnieuw iets mag schrijven over muziek en theologie, valt het me op dat we in Apeldoorn de laatste tijd een soort muzikaal momentum te pakken hebben: een cantor(ij), een leerstoel met bijbehorende hoogleraar, een module in de master Herbronning Gereformeerde Theologie, een flinke populatie muziekliefhebbers, een onderzoeksgroep... Veel reden tot vreugde! Nee, de gereformeerde traditie staat niet direct bekend om haar hoogstaande kerkmuzikale cultuur. Eerlijk is eerlijk, op dit punt valt er nog veel werk te verzetten. Maar juist daarom is het zo goed dat de combinatie van muziek en theologie meer en meer doordacht en gepraktiseerd gaat worden in Apeldoorn. Hopelijk helpt het om discussies op het gebied van kerkmuziek en

liturgie naar een hoger niveau te tillen. Wie weet heeft dit 'denken om te dienen' een bescheiden doch positieve invloed op onze kerkmuzikale cultuur. Toekomstmuziek? Wat mij betreft trekken we vanaf nu alle registers open!

Wibren Jonkers, bachelorstudent en 'huisorganist' aan de TUA, orgelstudent aan het Conservatorium van Amsterdam en kerkmuziekstudent aan het Rotterdams Conservatorium (Codarts)

Nieuwe keuzemodule 'Theologie en muziek' voor master Herbronning Gereformeerde Theologie

Het studieprogramma van de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie wordt per 1 september 2023 uitgebreid met een extra keuzemodule 'Theologie en muziek'. Prof. dr. A.A. Clement (persoonlijk hoogleraar Theologie en Muziek): 'Deze nieuwe keuzemodule behandelt thema's op het snijvlak van theologie en muziek, een combinatie van Bijbelwetenschap, kerkgeschiedenis en muziekwetenschap. In deze module wordt een centrale plaats ingenomen door composities uit de westerse muziekgeschiedenis waaraan Bijbelse teksten ten grondslag liggen.' Daarmee bestaat het programma van de master Herbronning Gereformeerde Theologie uit de volgende (keuze)modules:

- Het hart van de gereformeerde theologie (introductiemodule)
- De Bijbel lezen in de 21e eeuw (keuzemodule)
- Vrijheid, recht en gerechtigheid (keuzemodule)
- Christelijke wijsheid in praktijken van leiderschap (keuzemodule)
- Theologie en muziek (keuzemodule) (NIEUW!)
- Schrijven van een thesis

Inauguratie

Op woensdag 30 november 2022 aanvaardde prof. dr. A.A. Clement officieel zijn ambt als persoonlijk hoogleraar 'Theologie en Muziek' aan de TUA. Hij deed dit door het uitspreken van een inaugurele rede, getiteld: 'Bach en zijn Bijbel. Theologie en muziek in leven en werk van een gelovig genie'. De plechtigheid vond plaats in de Barnabaskerk.

Rectoraat overgedragen aan prof. dr. M.J. Kater

Maandag 9 januari heeft prof. dr. H.J. Selderhuis het rectoraat overgedragen aan prof. dr. M.J. Kater. Dat gebeurde symbolisch door het overhandigen van de ambtsketen. Een terugblik van de voormalige rector en een vooruitblik van de nieuwe.

Prof. Selderhuis draagt de rector'sketen over aan prof. Kater.

Terugblik: 'Mooi werk met een grote verantwoordelijkheid'

Volgens een van mijn dochters keek ik wat al te blij toen ik collega Kater de rector'sketen overhandigde (zie bovenstaande foto, red.). Die blijdschap was echter niet alleen die van opluchting een grote verantwoordelijkheid te kunnen overdragen, maar ook die van blijdschap voor professor Kater dat hij nu dit mooie werk mag doen. Zo heb ik het namelijk in de afgelopen zes jaar ervaren: mooi werk met een grote verantwoordelijkheid.

Het mooie van het rectoraat is dat je dagelijks bij zo ongeveer alles van de TUA betrokken bent, maar ook dat dit steeds gebeurt samen met een geweldig team van collega's en medewerkers. Dat het een dagelijkse klus is – die ook nog eens naast het reguliere hoogleraarswerk gedaan moet worden – maakt het ook wel tot een stevige klus. Laat ik eerlijk zeggen dat ik ook blij ben dat ik nu weer wat meer met onderzoek en schrijven bezig mag zijn, en met een aantal grotere, internationale projecten waar de TUA zich aan verbonden heeft. De grote verantwoordelijkheid betreft de zorg voor een instelling die, zoals onze slogan zegt, wil 'denken om te dienen'. De rector staat voor de uitdaging het voortouw te nemen in het zijn van een wetenschappelijke instelling die zowel aan de academische als aan de kerkelijke wereld verplichtingen heeft. Dat betekent onder meer zorg voor goed onderwijs aan studenten, maar ook zorg voor studenten in het ontdekken van hun roeping, hun gaven en mogelijkheden. Ik heb als rector mogen merken dat de TUA een goede naam heeft in binnen- en buitenland. Ook daarom was ik blij bij de overdracht, want ik gun het collega Kater van harte dat hij nu het gezicht van die TUA mag zijn. Tegelijk besef ik: mijn rectoraat eindigt, maar mijn verantwoordelijkheid blijft. Ik ga onder Gods zegen dus graag nog een paar jaar door met 'denken om te dienen'.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, voormalig rector

Blik vooruit: verwondering en verdieping, verbreding en verbinding

Een vooruitblik? Allereerst past daarbij bescheidenheid. Wie heeft de toekomst in handen? Zijn we geen klein – zij het wel fijn – instituut? Toch mag er ook wel een bepaalde beslistheid zijn. De TUA is bepaald geen vanzelfsprekendheid. Historisch gezien niet, maar theologisch gezien nog minder. De TUA is een gave en daarom heeft ze een opdracht. Ik neem mijn toevlucht tot wat kernwoorden die mijn visie voor de komende tijd inhoud geven: verwondering en verdieping, verbreding en verbinding.

Verwondering en verdieping

Voorop dan toch het verlangen dat de TUA nog meer een plek van verwondering mag worden. Verwondering is immers niet een begin van het weten, maar het einde van een vanzelfsprekendheid en het begin van een vraag. Misschien, zo schreef iemand, is de verwondering zelfs op haar best en het dichtste bij haar hoogste vorm, het gevoel van verhevenheid, als zij helemaal geen vragen stelt en alleen maar kijkt (...). Sprakeloosheid als het effect van het overwicht dat de werkelijkheid heeft boven het subject.

Zo komt er verdieping, meer inzicht. Als dit waar is voor alle wetenschap, dan zeker voor theologisch onderzoek en onderwijs. Theologisch onderzoek is schatgraven. Aan de TUA gaat het om een duet van de taal van het hart en de taal van het hoofd, die zijn met elkaar in gesprek en ze klinken ook samen. Of toch nog maar eens met de bekende woorden: het gaat om een samengaan van vroomheid en wetenschap.

Verbreding en verbinding

Bij verbreding denk ik dan niet allereerst aan nog meer contacten met instituten buiten onze grenzen. We hebben een mooi aantal contacten die om invulling vragen en die onderhouden moeten worden, in Oost en West. Het gaat me om verbreding van het vakkenpakket waar mogelijk, nog meer variatie in modules van de deeltijdmaster Herbronning Gereformeerde Theologie, en om verschillende uitstroombmogelijkheden van de driejarige master verder gestalte te geven. Bij verbreding denk ik ook aan het gegeven dat gereformeerde theologie per definitie katholiek is. Dat betekent ook dat de TUA een plek mag zijn waar de vorming in deze gereformeerde en dus katholieke christelijke spiritualiteit gestalte krijgt.

Ten slotte over verbinding, intern en extern. Allereerst intern, het vormen van een leergemeenschap in onderzoek en onderwijs. Het heeft te maken met het samen ergens voor staan en gaan. Het van elkaar weten en momenten creëren waarin we elkaar ontmoeten en elkaar stimuleren en waarderen. Extern allereerst de verbinding met de kerken en vervolgens met allen die vanuit overtuiging de gereformeerde theologie willen dienen. Ik zie uit naar de tijd waarin – misschien wel genoodzaakt door factoren van buitenaf, maar hopelijk toch ook door een verlangen van binnenuit – deze verbinding gestalte mag krijgen op een organische manier. Dan komt het organisatorisch ook wel goed. 'Zo de HEERE het huis niet bouwt...'

Prof. dr. M.J. Kater, nieuwe rector

Prof. dr. H.G.L. Peels met emeritaat

Prof. Peels tijdens zijn afscheidscollege over 'Onze beelden van God en het Godsbeeld van Jeremia'.

Prof. Peels spreekt een dankwoord uit aan het eind van de bijeenkomst.

De Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken heeft met ingang van 1 februari 2023 op de meest eervolle wijze emeritaat verleend aan prof. dr. H.G.L. Peels, hoogleraar Oude Testament.

Van 1987-1992 was hij universitair hoofddocent oudtestamentische vakken aan de TUA, waar hij in 1992 promoveerde op een proefschrift over de wraak van God in het Oude Testament. In hetzelfde jaar werd hij door de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken benoemd tot hoogleraar Oude Testament. Deze leerstoel heeft hij sinds 1993 bekleed.

Vrijdag 27 januari gaf hij zijn afscheidscollege. De titel hiervan was: 'Dan raak ik diep bewogen...' *Onze beelden van God en het Godsbeeld van Jeremia*.

Prof. Peels werd daarna toegesproken door prof. dr. M.J. Kater (rector) namens het college van hoogleraren en de docenten,

drs. A. van de Bovekamp namens het curatorium, dr. A. Versluis namens de (oud-)promovendi, H.J. Ymker (pretor) namens de (oud-)studenten, Peter Gorter namens uitgeverij KokBoekencentrum, die het eerste exemplaar van het door prof. Peels geschreven boek *Storm over de wereld. De volkenprofetieën in het boek Jeremia* aanbood, Heon Soo Kim, die een door prof. Peels geschreven en in het Koreaans vertaald boek aanbood, en tot slot door de burgemeester van Epe, dr. T.C.M. Horn, waarbij prof. Peels werd benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau.

De drukbezochte plechtigheid, die plaatsvond in de Grote Kerk te Apeldoorn, werd opgeluisterd met bijdragen van de TUA-cantorij onder leiding van Maarten Koopman.

Een opname van de bijeenkomst is te beluisteren via tua.nl/nl/actueel. Tevens kan voor € 5,- (incl. verzendkosten) een gedrukt exemplaar van de rede die prof. Peels uitsprak worden besteld via tua.nl/nl/webshop (op = op).

Wilt u bijdragen aan
een duurzame leefomgeving?

Herrejan Veenema

T 0172 - 432 297 E info@drukkerijholland.nl

Informeer naar drukwerk met
bermgras uit bijvriendelijke bermen.

Met een duurzaamheidspaspoort
in de hoogste categorie van:

Lees over onze circulaire aanpak

op www.waardewenders.nl

Ds. J. van Langevelde nieuwe voorzitter Raad van Toezicht

2023 startte niet alleen met een nieuwe rector, ook trad in de persoon van ds. J. van Langevelde een nieuwe voorzitter van de Raad van Toezicht (RvT) aan, nadat drs. R.W.J. Soeters deze functie tien jaar vervulde. 'Ik wil mij in deze rol inzetten voor de kwaliteit van de TUA.'

U bent voorzitter van de RvT. Wat doet de RvT eigenlijk?

'De naam geeft het eigenlijk al aan: het is onze taak om toezicht te houden. Op processen en de mensen die daar verantwoordelijk voor zijn. We kijken mee over de schouder van het College van Bestuur (CvB). Daarin zitten twee mensen: dhr. A.J. Dorst MSc (voorzitter) en prof. dr. M.J. Kater (rector), die samen de dagelijkse leiding van de universiteit in handen hebben en dus zorgdragen voor het bestuur en het beheer van de TUA. De RvT weet zich verantwoordelijk voor het werk dat door het CvB verzet wordt. De RvT benoemt ook de leden van het CvB. In de praktijk krijgt het toezicht vorm en inhoud door elkaar te ontmoeten in vergaderingen waarin op hoofdpunten het beleid en de lopende zaken van de universiteit besproken worden. De RvT kan het CvB daarbij adviezen geven. Ook moet de RvT stukken als de begroting, de jaarrekening en het strategisch meerjarenplan goedkeuren. De RvT heeft overigens niet de bevoegdheid om toezicht te houden op het werk van het curatorium.'

Wat is uw taak als voorzitter van de RvT?'

Als voorzitter geef ik leiding aan de RvT. Verwacht wordt daarom dat ik kan besturen en beleidsmatig en strategisch kan denken. Belangrijk is ook dat ik in mijn rol niet te close ben met leden van het CvB. Goed toezicht vraagt voldoende afstand van elkaar om vrijuit te kunnen oordelen en handelen. Voor de andere leden van de RvT moet ik zorgen dat de samenwerking zo goed mogelijk uit de verf komt. Dat de raad als een eenheid functioneert, is erg belangrijk. In voorkomende gevallen is de voorzitter ook de aangewezen persoon om derden te woord te staan en de organisatie te vertegenwoordigen.'

Waarom past deze rol bij u?

'Mijn interesse voor een dergelijke rol heeft al heel oude papieren. Het leefde al bij mij toen ik na de middelbare school Technische Bedrijfskunde ben gaan studeren. Ik vind het een uitdaging om een organisatie goed en beter te laten functioneren. En dat doe je door mensen die bij zo'n organisatie betrokken zijn zó te faciliteren of te laten faciliteren dat ze hun steentje op een goede manier en met enthousiasme bijdragen, en samen met anderen iets moois neerzetten dat betekenisvol is. Zo ben ik in de loop der jaren bestuurlijk betrokken geweest binnen en buiten de kerk én op het grensvlak daarvan.'

Wat vindt u belangrijk voor de TUA?

'Ik vind het allereerst belangrijk dat de TUA als organisatie goed draait. En "goed draaien" betekent dan dat de universiteit kan doen waarvoor ze er is en wat zij zich ten doel gesteld heeft. Terugdenkend aan mijn eigen studietijd aan de TUA (ik studeerde in Apeldoorn in de eerste helft van de jaren '80) vind ik een kwalitatief goede wetenschappelijke vorming van groot belang. Theologie is een serieus vak dat zich bezighoudt met de meest basale vragen waar mens en samenleving antwoorden op zoeken en nodig hebben. Naast de uitdaging om die vragen scherp in beeld te krijgen, is het een Bijbelse opdracht om – voor zover dat mogelijk is – met

passende antwoorden de Weg te wijzen. Als ik dit doorvertaal naar studenten die zich aan de TUA voorbereiden op het predikantschap, vind ik het ook heel belangrijk dat zij aan de TUA niet alleen de vereiste kennis vergaren, maar ook voldoende toegerust worden om in die rol goed te kunnen functioneren.

Een kernwoord bij alles wat zich binnen de TUA afspeelt is "kwaliteit". Dat raakt de inhoud van het onderwijs dat gegeven wordt, het vinden van goede docenten, maar ook het zorgen voor een passende werkomgeving, het recht doen aan de student en diens draagkracht en het investeren in samenwerking met andere instituten in binnen- en buitenland. Om niet meer te noemen – het is al heel wat. Voor die kwaliteit wil ik me inzetten.'

Hoe ziet u de toekomst van de TUA?

'Lastige vraag! Ik kan niet goed uit elkaar houden wat hierbij mijn verlangen is en wat ik verwacht dat er gaat gebeuren. Beide denksporen vind ik bovendien kwetsbaar om al te "hardop" in te kleuren. Onlangs overleed in onze woonplaats Zierikzee een pastoor met wie ik veel contact had. In een afscheidsbrief aan zijn parochie schreef hij: "Als kerk in Nederland maken we moeilijke tijden door. Maar de Heer blijft in ons midden, zelfs tot aan het einde der tijden. Maak je dus niet bezorgd. Doe wat gedaan moet worden. Steun en kreun niet te veel, maar zoek waardoor het geloof je zoveel vreugde geeft. Een vreugde die alle onheil en weerbarstigheid de baas is." Met die geloofshouding wil ik ook mijn bijdrage aan de TUA leveren. Wat de toekomst dan ook zal brengen.'

TUA-verbouwing in volle gang

De TUA groeit! Begin 2023 is daarom een noodzakelijke verbouwing gestart. De werkzaamheden zijn in volle gang en alles verloopt voorspoedig.

Wat wordt er verbouwd en waarom?

- In verband met ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden, is een andere indeling nodig van enkele ruimtes. Zo is de bibliotheekcollectie gegroeid en is gestart met het aanbieden van een extra masterstudie. Ook het aantal promovendi groeit.
- Er komt meer opslagruimte voor boeken.
- Er worden meer werk- en studieplekken gecreëerd voor studenten en docenten.
- Het gebouw zal beter toegankelijk worden gemaakt door het plaatsen van een lift.
- Collegezalen zijn verouderd en worden aangepast aan de eisen van de tijd, onder andere door betere ventilatie en het plaatsen van smartboards.

Benodigd bedrag

Gaandeweg het maken van de plannen zijn de prijzen van arbeid en materiaal sterk gestegen. De plannen zijn teruggebracht tot het meest noodzakelijke. Maar dan nog gaat het om een fors benodigd bedrag van 800.000 euro.

Wat kunt u doen?

In het decembernummer van Connect hebben we u gevraagd om een financiële bijdrage t.b.v. de verbouwing. Velen gaven hier gehoor aan, heel hartelijk dank! Het benodigde bedrag is echter nog niet bereikt. Hebt u nog wat ruimte in uw portemonnee en draagt u het werk aan de TUA een warm hart toe? Dan doen we een vrijmoedig beroep op uw vrijgevigheid!

U kunt uw gift voor de verbouwing overmaken naar:

IBAN: NL40 INGB 0000 0090 00
(BIC: INGBNL2A)

Of scan de QR-code (u kunt ons ook opzoeken in de Givt-app). Let op! Givt houdt enkele procenten van uw gift in!

N.B. Uw gift is aftrekbaar voor de belasting, omdat de TUA de ANBI-status heeft.

De verbouwing van de hoofdingang.

De nieuwe hoofdingang.

Verrassing die achter het plafond vandaan kwam.

Het gerestaureerde hek van het balkon.

Bouwen aan een onderzoeksinfrastructuur

De groep die de workshop volgde.

De verbouwing van de TUA is in volle gang. Onlangs was ik er en ik kwam van alles tegen: materialen, bouwvakwerkers, gereedschap. Hoe het er straks na de verbouwing uit zal zien, weet ik nog niet, maar als ik de geluiden zo hoor, wordt het heel mooi!

Bouwen

Iets dergelijks geldt ook voor RESILIENCE, de onderzoeksinfrastructuur voor religiestudies waaraan we al een aantal jaren werken. Hoe die er precies uit zal zien weten we nu nog niet, maar het wordt vast mooi! Zo'n infrastructuur verstrekt middelen en diensten aan onderzoeksgemeenschappen om onderzoek te verrichten en innovatie te bevorderen. Bij RESILIENCE gaat het dan specifiek om religiestudies, waaronder ook theologie valt. De TUA doet sinds 2018 mee en is inmiddels in de derde fase aanbeland, de voorbereidingsfase. In deze fase werken we het reeds gemaakte ontwerp verder uit, bepalen we de diensten die onderzoekers nodig hebben, bouwen we een computer die groot genoeg is om alle data die verwacht worden op te slaan, schrijven we een trainingsprogramma etc. Dat is net zo goed een bouwproces als wat nu aan het Wilhelminapark plaatsvindt, alleen dan met een ander doel: namelijk het opleveren van een infrastructuur die een omgeving biedt aan gebruikers waarin ze gesteund worden bij hun onderzoek en in staat worden gesteld zich hierin verder te ontwikkelen.

Workshop

Ik was overigens niet alleen aan de TUA: een tiental collega's van RESILIENCE uit verschillende landen was er ook, om deel te nemen aan een workshop. We leerden hoe we op een goede en overtuigende manier RESILIENCE kunnen presenteren aan diverse doelgroepen in diverse landen, rekening houdend met hun religieuze en culturele achtergrond. Ook leerden we hoe je een dienst in de markt kunt zetten, zowel op Europees niveau als op het niveau van een specifiek land. Boeiende stof, maar niet zo makkelijk om uit te werken. Daarnaast hebben we verder gewerkt aan het communicatieplan en materiaal verzameld om de huidige versie te verbeteren en te verdiepen.

Oplevering

RESILIENCE moet in 2026 opgeleverd zijn en klaar zijn voor de gebruikers. Tot die tijd is de infrastructuur in voorbereiding en komen slechts enkele diensten beschikbaar. In de jaren die ons resten, zullen we alles op alles moeten zetten om de organisatie, de financiën, de diensten en de techniek voor elkaar te krijgen en zoveel mogelijk landen in Europa erbij te betrekken.

Team

Gelukkig kunnen we het doen met een enthousiast team. De variatie in achtergronden en expertise maakt de samenwerking heel boeiend. Dat alleen al is een stimulans om verder te gaan met het bouwproces, naast de overtuiging dat deze Europese infrastructuur een daadwerkelijke bijdrage kan leveren aan het onderzoek op het gebied van religiestudies.

Karla Boersma, verantwoordelijk voor de communicatie en exploitatie van RESILIENCE

RESILIENCE heeft van de Europese Commissie financiering ontvangen voor de voorbereidingsfase (2022-2026).

www.resilience-ri.eu

Geslaagd

Deze studenten kregen op 14 december 2022 hun bachelorbul uitgereikt. Van links naar rechts: Jan Willem van der Blonk, Rogier van Veen, Niels Stouten en Daan Prins.

Online informatiebijeenkomst en meeloopdag Master Herbronning Gereformeerde Theologie

Voor iedereen die altijd al op academisch niveau iets heeft willen doen met theologie biedt de TUA de master **Herbronning Gereformeerde Theologie** (HGT) aan. Deze master van 60 EC is in eigen tempo te volgen en is speciaal interessant voor wie werkzaam is in de zorg, kerk, muziek, dienstverlening, media, het onderwijs etc. en op zoek is naar relevante theologische verdieping. Het programma neemt je mee naar de rijkdom van de gereformeerde theologie en verbindt die aan je huidige of toekomstige beroep.

Online info-avond en meeloopdag

Wil je meer weten over de inhoud, het programma, de instroommogelijkheden en andere (praktische) aspecten van deze master? Overweeg je om je aan te melden, maar heb je nog vragen? Meld je dan aan voor een van de voorlichtingsbijeenkomsten:

- 8 mei 2023
online informatie-avond
  - 17 mei 2023
meeloopdag in Apeldoorn
- N.B. Een dag de colleges volgen is daarnaast elke woensdag in collegetijd mogelijk. Zie voor meer informatie www.tua.nl.*

Ook kun je altijd met je vragen terecht bij de studieadviseur en/of de opleidingscoördinator.

Programma Online Info-avond 8 mei 2023

- 20.00 uur Opening
- Informatie over het doel van de master HGT, de inhoud en opzet van de studie, praktische zaken zoals rooster en studiekosten
- Twee studenten aan het woord over hun ervaringen met de master HGT: musicoloog *Geraldine van Gelder* en ds. *Ton van der Wekken*
- Gelegenheid tot het stellen van vragen
- We eindigen rond 21.00 uur

Meeloopdag 17 mei 2023

Op deze woensdag ontvangen we je graag op de colleges, zodat je in de praktijk kunt merken hoe die eraan toe gaan en je de sfeer kunt ervaren. Je krijgt alle ruimte om je vragen te stellen aan studenten en docenten en je kunt spreken met de studieadviseur. De lunch krijg je aangeboden van de TUA. *Let op: in verband met de verbouwing van de TUA vinden de colleges deze dag mogelijk op een andere locatie (in de buurt van de TUA) plaats!*

Het programma ziet er deze dag globaal als volgt uit:

12.00-13.00 Bijwonen college Module 1 (tijdens dit college wordt een tekst besproken over 'Israël en de volken: xenofobie en identiteit').
13.00-14.00 Algemene studievoorlichting HGT (incl. lunch).
14.00-15.00 Bijwonen college Module 5 (tijdens dit college worden onderdelen besproken van de theses van studenten, er komen dus allerlei onderwerpen aan bod).

N.B. Naar keuze kan ook aan alleen een gedeelte van dit programma worden deelgenomen. Ook kun je de dag langer maken

door meteen om 10.00 uur (bij het begin van de collegedag) al aan te haken. Van harte welkom om de hele dag of een deel ervan bij te wonen!

Aanmelden

Aanmelden voor een of beide van deze bijeenkomsten kan door een mail te sturen naar de studieadviseur (jwvanderzande@tua.nl). Geef s.v.p. aan aan welke bijeenkomst(en) je deel wilt nemen. Je ontvangt tijdig de benodigde informatie en/of een deelnamelink.

Zie voor meer informatie over deze master: <https://www.tua.nl/nl/onderwijs/o/60ecmaster>

Gepromoveerd

- Op 7 december 2022 promoveerde *B.G. (Brian) Najafpour*. Titel van zijn proefschrift is 'Joseph Hart (1712-1768) and his contribution to the early British Evangelical Movement'.
- Op 23 januari 2023 promoveerde *J.H.C. (Jan-Kees) Kooijman*. Titel van zijn proefschrift is 'Eén kudde, één Herder. Een onderzoek naar de uitleg van Johannes 10:16 in de eerste vijf eeuwen na Christus'.

Brian Najafpour ontvangt de doctorsbul uit handen van prof. dr. H.J. Selderhuis.

Jan-Kees Kooijman samen met zijn promotor prof. dr. M.A. van Willigen.

Er zit muziek in de TUA!

Er zit muziek in de TUA! Niet alleen figuurlijk als aanduiding van de levendigheid en de bedrijvigheid die er op de instelling heerst. Ook letterlijk zit er muziek in de TUA. En dat is niet verwonderlijk. Muziek en theologie passen bij elkaar. We merken dat wekelijks in onze erediensten: de muziek, het zingen van psalmen, gezangen en geestelijke liederen dragen bij aan het eren en loven van onze God.

Met de aanstelling van prof. dr. Albert Clement als persoonlijk hoogleraar aan de TUA is er een vrolijke noot toegevoegd aan het domein Theologie en Muziek. Uit zijn inaugurele rede van 30 november

2022, waarbij hij alle registers opentrok, blijkt dat hij niet voor niets de eerste viool speelt op dit gebied. Of, om het op z'n Zeeuws te zeggen (prof. Clement is bij ons gedetacheerd vanuit het University College Roosevelt in Middelburg): 'le speel nie rehenachtig...'

En met de uitbreiding van de aanstelling van onze docent Liturgiek dr. Jaco van der Knijff is het hetzelfde liedje. De vakgroep Theologie en Muziek is daardoor nog meer en beter in staat om het onderwijs over en het onderzoek naar de betekenis van muziek binnen de theologie vorm te geven.

Muziek dienstig aan de theologie of de theologie dienstig aan de muziek? Het maakt eigenlijk niet uit wie of wat de boventoon voert. Als het maar bij kan dragen aan dat doel waartoe een mens op aarde is: God

loven en Zijn Naam prijzen. 'Mijn God en Koning, ik zal U roemen en Uw Naam loven, voor eeuwig en altijd!' (Ps. 145:1).

A.J. (Arjan) Dorst, voorzitter College van Bestuur

Op het spoor

Het leven van een thuiswonende theologiestudent gaat niet áltijd over rozen. Een buiten-Apeldoorns bestaan heeft zo zijn nadelen. Bijna iedere dag sta ik al om 07.00 uur op het station van Geldermalsen om met trein en bus naar het Wilhelminapark af te reizen. Een dag in het Spoor vereist vier uur óp het spoor.

Ondanks de lange reistijden heeft de treinreis een groot aantal voordelen. De uren in de blauw-gele *Apeldoorn Express* probeer ik bijvoorbeeld zo efficiënt mogelijk te benutten: op de heenreis neem ik het leerwerk door en op de terugreis ga ik alvast aan de slag met het

huiswerk voor de volgende dag. Heel wat Hebreeuwse en Griekse Bijbelteksten zijn vertaald in de intercity.

Het komt er niet áltijd van om in de trein bezig te zijn met het huiswerk. De laatste tijd gebeurt het steeds vaker dat ik op de terugreis diep-theologische gesprekken voer met een aantal medestudenten. Vaak komen we zelfs tijd tekort en worden de gesprekken voortgezet op het station van bestemming. De laatste keer raakte ik in gesprek met een medestudent over de kern van het geloof. We praatten drie uur met elkaar over het volgen van de Heere Jezus in het alledaagse leven, over het getuigen van God die ons zó onbegrijpelijk veel zegent en nooit loslaat. Maar we spraken ook over de andere kant van het geloof: het opnemen van Zijn kruis betekent in Nederland vaak het gewillig dragen van een psychologische strijd. De enige betrouwbare hulp hierin is God Zelf.

Een aantal keren is het óók voorgekomen dat ik met onbekenden in gesprek raakte en zodoende mocht getuigen van Jezus Christus. In de coronaperiode ontmoette ik bijvoorbeeld een groep halfdronken Duitsers. Een van hen werkte in het ziekenhuis. We spraken verder en kwamen uiteindelijk tot de conclusie hoe groot en goed de zorgzaamheid van God is. Een maand geleden trof ik een dakloze man. Hij was van huis uit rooms-katholiek. Samen spraken wij over een betere rol van de kerk in de samenleving. Na zijn echtscheiding leefde hij op straat en was hij verlaten door vrienden en familie. Zelfs de pastoor en parochianen liepen met een boog om hem heen – het deed mij denken aan de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Ik was God dankbaar dat ik hem niet voorbij was gegaan. Ik mocht die dag in praktijk brengen waartoe een christen geroepen is. Samen met de man liep ik naar het slaaphuis. Hij belde aan en ik betaalde voor zijn nacht. Wat een zegen om op zo'n manier in de voetsporen van onze Zaligmaker te treden. Met een omhelzing nam ik afscheid.

Jack Beaujon, bachelorstudent

Dr. Gert van den Brink, *Dordt zoals je Dordt niet kende: het aanbod van genade in de Dordtse Leerregels* (Ede: Geloofstoerusting, 2023). ISBN 9789492941695, 220 p., € 14,90.

Wil God dat alle mensen zalig worden? Is Gods bedoeling met de prediking van het Evangelie oprecht? Bestaat er een verborgen wil in God die tegengesteld is aan de nodiging tot de zaligheid? Dergelijke vragen bepalen diepgaand de bevindelijk-gereformeerde gezindte. In de discussies hierover spelen de Dordtse Leerregels een belangrijke rol. Maar wat zegt 'Dordt' over het aanbod van genade? Hoe spreekt Dordt over Gods wil dat alle mensen zalig worden? De auteur werpt een verrassend licht op de Dordtse Leerregels. Zijn studie helpt de lezer om Dordt op een grondiger wijze te leren kennen en daarmee het aanbod van genade opnieuw te doordenken.

Prof. dr. Albert Clement e.a. (red.), *Knowledge and Culture in the Early Dutch Republic. Isaac Beeckman in Context* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2022). ISBN 9789463722537, 486 p., € 153,00 excl. btw.

De Nederlandse Republiek was rond 1600 een laboratorium van de wetenschappelijke revolutie van de zeventiende eeuw. Er werden nieuwe manieren ontwikkeld om de natuur te leren kennen en de in 1588 in Middelburg geboren natuurfilosoof Isaac Beeckman was hierin een spilfiguur. Hij legde de basis voor de strikt mechanische filosofie die de kern vormde van de nieuwe wetenschap. In deze publi-

catie wordt ook de bredere sociale, wetenschappelijke en culturele context van Beeckmans werk verkend, zoals in de bijdrage over de muzikale cultuur te Middelburg uit de tijd van Beeckman, geschreven door prof. Clement, passeren ook de muziek in de kerk en de torenmuziek de revue.

Prof. dr. Albert Clement (red.), *Johann Sebastian Bach's Personal Copy of Abraham Calov's Bible Commentary. History – Significance – Perspectives / Johann Sebastian Bachs persönliches Exemplar des Bibelkommentars von Abraham Calov. Geschichte – Bedeutung – Perspektiven* (Amersfoort: Uitgeverij Van Wijnen, 2023). ISBN: 9789051946048, 414 p., € 99,50.

In 2017 verscheen een facsimile-uitgave van Bachs Bijbel (www.bachbijbel.nl). Deze is nu gecompleteerd met een uitvoerige wetenschappelijke publicatie, geschreven door een internationaal gezelschap van deskundigen. Er wordt onder meer stilgestaan bij de geschiedenis van de Calov-Bijbel, de aantekeningen die Bach maakte en mogelijke verbanden met zijn leven en werk. De commentaarband is volledig tweetalig (Duits/Engels). Alle (bijna 500) aantekeningen van Bach zijn door prof. Clement integraal vermeld en waar van toepassing getranscribeerd en van commentaar voorzien. Ook de betekenis van de Bijbelse voorstellingen op de ledere banden wordt door hem besproken. Overige auteurs zijn o.a. Christoph Wolff, Robin A. Leaver, Peter Wollny, Noelle Heber, Michael Heinemann en Mary Greer.

Prof. dr. A. de Muijnck e.a., 'Learning from predecessors: Disclosing the inspiring potential of historical educators', in: *International Journal of Christianity & Education*, 26 (2) 2022, 107-111. oi: 10.1177/20569971221086908.

Vooral theologen hebben in het verleden veel invloed gehad op de inrichting van het onderwijs. Samen met andere grote denkers worden ze daarom ook wel 'Historical educators' genoemd. Deze publicatie is de inleiding op een themanummer over historische pedagogen. In dit nummer wordt onder andere uiteengezet hoe Basilius van Cesarea, Chrisostomus en Bonaventura dachten over onderwijs. Daarnaast bevat het interessante bijdragen over de Engelse pedagoge Charlotte Mason en over de toepassing van Bonhoeffers werk in het ethiek-onderwijs op universiteiten. In de inleidende beschouwing wordt betoogd waarom het lezen van teksten uit het verleden zinvol is voor een christelijke lerarenopleiding.

Prof. dr. H.G.L. Peels, *Storm over de wereld. De volkenprofetieën in het boek Jeremia* (Utrecht: Kok Boekencentrum, 2023). ISBN 9789043538824, 622 p., € 52,50.

Dit boek bevat een wetenschappelijk exegetisch commentaar van Jeremia's profetieën over de andere volken (Jer. 46-51), met verwerking van grammaticale, literaire, historische en theologische aspecten van de tekst. Van elk gedeelte wordt een eigen vertaling gegeven, een weergave van de boodschap in hoofdlijn, en een beschrijving van de stand van zaken van het wetenschappelijk onderzoek van de perikoop. In gesprek met oude vertalingen (Septuaginta, Vulgaat, Targum, Syriaca) en auteurs de eeuwen door worden de teksten aan alle kanten 'beluisterd'. Het commentaar opent met een uitvoerige behandeling van alle relevante

vragen over de aard, achtergrond, plaats en volgorde, en de theologie van deze volkenprofetieën.

Prof. dr. H.G.L. Peels, *History and Theology of the Book of Jeremiah* (Seoul: Sungyak Press, 2023). ISBN 9788970403434, 208 p., KR₩11.700.

De Sungyak Press is de uitgeverij van de Independent Reformed Church in Korea, een zusterkerk van de CGK. Verschillende malen gaf prof. Peels lezingen aan de Theologische Academie van deze kerken. Zijn colleges over Jeremia, zowel over historische als theologische facetten van dit boek, werden gebundeld en in het Koreaans vertaald. Bij zijn afscheid als hoogleeraar aan de TUA eind januari werd dit boek als een 'Festschrift' overhandigd door drs. Heon Soo Kim, de decaan van de theologische opleiding van de IRCK.

Dr. D.J. Steensma, 'Om een andere reden dan ontucht... Mattheüs 5:32a en het joodse echtscheidingsrecht', in: *Theologia Reformata* 65,3 (2022), 257-275.

Volgens Mattheüs maakt diegene die zijn vrouw verstoot om een andere reden dan ontucht, dat zij overspel pleegt. Dit artikel bespreekt deze tekst in het licht van de Joodse wetgeving in de eerste eeuw. Jezus gaat in op een actueel debat over de interpretatie van Deuteronomium 24: 1, en niet op de kern van het joodse echtscheidingsrecht, namelijk de mogelijkheid van huwelijksontbinding als gevolg van verwaarlozing van de huwelijksbelofte. Deze mogelijkheid werd echter algemeen aanvaard in de tijd van het Nieuwe Testament.

'Op de TUA ging een wereld voor me open'

'Pas mocht ik op een school een workshop geven over gamen. Sommige jongeren gaven aan elke dag twee uur of meer te gamen. Ze wisten wel dat ze hun tijd veel beter konden besteden. Ze wisten ook wel dat ze bepaalde spellen gewoon echt niet kunnen spelen. Maar toch doen ze het. Ik herkende mezelf in hen.'

Aan het woord is Rick Schreur (28), jeugdwerkadviseur bij het Interkerkelijk Kenniscentrum. In dat werk richt hij zich hoofdzakelijk op *Just Read It!*, een centrum voor catechese. Zo is hij nauw betrokken bij de ontwikkeling van catechisatielessen en is hij het aanspreekpunt voor de catechetenpool. Ook geeft hij workshops op scholen en bezoekt hij gemeentes. In deeltijd studeert hij daarnaast voor predikant in de PKN. Zijn bachelor volgde hij echter aan de TUA, en op die periode blikt hij nu voor dit artikel in *Connect* terug.

'Toen ik aan de TUA ging studeren, had ik totaal geen verstand van kerkverbanden. Ik ben namelijk opgegroeid in Hoorn, waar mijn vader evangelist was, en daar heb ik twintig jaar gewoond. We kerkten in een lutherse kerk, we waren een evangelisatiepost, maar in welk kerkverband ik zat? Geen idee! Op de TUA was het juist een van de eerste vragen die me werden gesteld. Ik kwam erachter dat het antwoord op die vraag (en in welke plaats je dan kerkt) al heel wat over je kan zeggen.

Er ging daar een heel nieuwe wereld voor me open. Ik werd ondergedompeld in de gereformeerde traditie en maakte kennis met veel theologische werken en schrijvers. Later besepte ik pas hoe bijzonder de liefde en het ontzag voor het Woord van God is die ik bij de docenten zag en proefde.

Gamen

Als ik aan de TUA denk, dan denk ik vaak dat ik die jaren weleens opnieuw zou willen doen. Regelmatig denk ik ook: had ik deze vraag toen maar gehad, dan had ik die gewoon kunnen stellen. Toen ik begon, moest ik nog leren en leren lezen. Op de middelbare school had ik een bètaprofiel, waardoor je toetsen over het algemeen kon halen als je de stof snapte. Op de TUA lukte dat niet meer. In mijn begintijd heb ik daarom veel met samenvattingen gedaan en sommige boeken nauwelijks aangeraakt.

'Later besepte ik pas hoe bijzonder de liefde en het ontzag voor het Woord van God is die ik bij de docenten zag en proefde.'

Daardoor heb ik de studie en mezelf tekortgedaan. Later in de studie probeerde ik steeds meer de student te zijn die ik wilde zijn, hoewel ik elk blok weer het nieuwe goede voornemen had om "nu toch echt alles te lezen". Gelukkig waren er vier blokken per jaar.

Pas mocht ik op een school een workshop geven over gamen. Sommige jongeren gaven aan elke dag twee uur of meer te gamen.

Ze wisten wel dat ze hun tijd veel beter konden besteden. Ze wisten ook wel dat ze bepaalde spellen gewoon echt niet kunnen spelen. Maar toch doen ze het. Ik herkende mezelf in hen. Ik besepte dat het benoemen van de negatieve gevolgen van veel

gamen hun gedrag waarschijnlijk niet zou veranderen. Dan voel je je machteloos. Temeer omdat je weet dat games bewust *verslaven-d* zijn gemaakt. En omdat ze zoveel van je kostbare tijd kosten. Daarom wees ik ze maar op Christus. Omdat Hij werkelijk vrijmaakt. Omdat Zijn juk zacht is, en Zijn last licht.

Nog steeds speelt de TUA een rol in mijn leven. Aan de ene kant is dat heel praktisch: ik maak soms nog gebruik van oude collegedictaten, van tentamenliteratuur, van de commentarenlijst en af en toe werp ik een blik in de studiegids. Aan de andere kant helpt de TUA me ook om vast te blijven houden aan de belijdenis van de Reformatie. Het is bemoeidigend om te zien dat het echt kan: wetenschappelijk theologie bedrijven én vasthouden aan de Bijbel als bron en norm voor het geloof en leven.'

Paspoort

Naam:	Rick Schreur
Woonplaats:	Veenendaal
Geboortedatum:	11 januari 1995
Burgerlijke staat:	getrouwd met Nicolien Tiemens
Studietijd aan de TUA:	2016-2020
Beroep:	Jeugdwerkadviseur bij het Interkerkelijk Kenniscentrum